

Analiza struktury zmiennych egzystencjalnych wobec reprezentacji sytuacji granicznej

Ogólnym celem projektu jest odpowiedź na pytanie jak ludzie radzą sobie z egzystencjalną trwogą (rozumianą jako lęk związany z antycypacją śmierci). Podejmowany problem dotyczy tego, jak radzą sobie z lękiem, gdy jest on indukowany przez symboliczną reprezentację sytuacji granicznej (jest nią ekspozycja dotycząca zbrodni ludobójstwa) w miejscu autentycznym (Państwowe Muzeum na Majdanku). Badanie zostało zaprojektowane w oparciu o tezy psychologii egzystencjalnej oraz teorii opanowania trwogi. Klasyczna psychologia egzystencjalna akcentuje znaczenie woli sensu i takich właściwości jednostki, jak autentyczność i odczuwanie niepokoju egzystencjalnego. Z kolei badania w ramach teorii opanowania trwogi pozwoliły na odkrycie bufora, który działa wobec ekspozycji jednostki na śmierć i pozwala na lepsze radzenie sobie z lękiem. W skład tego psychologicznego bufora wchodzi przede wszystkim samoocena i światopogląd. Rozważany problem uwarunkowań tego, jak ludzie radzą sobie z trwogą dotyczy także zagadnienia czy wszystkie wskazane elementy wspólnie składają się na bufor chroniący Ja przed egzystencjalnym lękiem. Przeprowadzone badanie miało postać quasi-eksperymentu, w którym badani to zwiedzający Muzeum na Majdanku i Muzeum Wsi Lubelskiej. Oba te muzea zostały wybrane z tego względu, że głównym środkiem wyrazu są obiekty i przedmioty autentyczne, a ekspozycja ma charakter przede wszystkim wizualny. W obu muzeach zwiedzający mają podobny dystans do przejścia i mogą wchodzić także do budynków. Oba muzea wreszcie diametralnie różnią się klimatem afektywnym opowiadanej historii. Muzeum na Majdanku jest jednocześnie miejscem pamięci upamiętniającym ofiary nazistowskiego ludobójstwa, gdzie narracja dotyczy niewyobrażalnej zbrodni i holocaustu. Z kolei w Muzeum Wsi Lubelskiej opowiadane historie mają charakter opowieści o życiu codziennym mieszkańców Lubelszczyzny, tradycjach i obyczajach. Narracja ma w tym przypadku charakter nostalgiczno-sielankowy. Wyniki badania wskazują na istotne różnice pomiędzy zwiedzającymi w zakresie poziomu lęku i sensu życia mierzonych po zwiedzaniu ekspozycji. Potwierdzona została także hipoteza teorii opanowania trwogi, mówiąca, że wobec wystawienia na bodźce, które w treści dotyczą śmierci uruchomione zostają mechanizmy obronne polegające na nasileniu identyfikacji kulturowej. Ponadto zweryfikowany został model, w którym czynniki osobowościowe (samoocenę, poczucie sensu życia, autentyczność oraz niepokój egzystencjalny) mierzone przed zwiedzaniem potraktowano jako predyktory dla zmiennych mierzonych po zwiedzaniu (poziomu sensu życia i nasilenia sytuacyjnego niepokoju egzystencjalnego). Przeprowadzone badanie pozwala na sformułowanie wniosku, że wyjaśniając efekt wywoływany konfrontacją z treściami trudnymi, obecnymi w ekspozycji dotyczącej ludobójstwa, obok samooceny i światopoglądu, istotnymi czynnikami warunkującymi to jak osoby zwiedzające muzea radzą sobie z tą sytuacją są także poczucie sensu, autentyczność i niepokój egzystencjalny.

Słowa kluczowe: egzystencjalizm, teoria opanowania trwogi, lęk przed śmiercią, sens życia, badania zwiedzających, miejsce pamięci